

IEVA apņēmusies uzsākt jaunu, skaistu un zaļāku dzīvi. Vai tas ir reāli un cik tas ir ērti, vienkārši, lēti vai dārgi, soli pa solim atklāsim vairāku rakstu sērijā IEVĀ.

Teksts TĪNA SIDORVIČA

To, ka atkritumus vajag šķirot, zina jau bērnudārznieki, bet kā ar šo zaļo darbiņu sokas pieaugušajiem? Kāpēc ir tik svarīgi šķirot atkritumus, un kādi ir lētākie, ērtākie un vispār iespējamie šķirošanas veidi gan laukos, gan pilsētā?

Šķirot vai samazināt? Abi labi!

«Bez atkritumiem praktiski nav iespējams dzīvot, jo visām lietām, kas mums ir apkārt, ir savs izmantošanas laiks un agri vai vēlu viss nonāks atkritumos. Jā, ir lietas, ko var pārstrādāt trīs un pat četras reizes, bet arī pārstrādes cikls nav mūžīgs,» skaidro Latvijas Atkritumu saimniecības asociācijas vadītāja Rūta Bendere. Kā ierobežot atkritumu daudzumu ikdienas dzīvē? «Kad dodamies uz veikalu, vispirms paturēsim prātā, ka lielu daļu preces cenās veido izmaksas par iesaiņojumu. Tātad zaļa iepirkšanās nozīmē pirkt tādu preci, kurai iesaiņojums, kas drīz vien kļūs par atkritumu, ir viegli pārstrādājams un nav pārlielu apjomīgs.» Nākamais kritērijs – pirkt mazāk, bet lielākos iesaiņojumos, jo to ražošana un pārstrāde ir lētāka un zaļāka. Tātad labāk vienu lielo jogurta paku, nevis piecas mazās. «No atkritumu uzkrāšanas viedokļa videi vislielāko kaitējumu nodara tie ļaudis, kas dzīvo vieni paši, ir ļoti nodrošināti un var atļauties pirkt vairāk. Viņi noteikti nepērķ lielas miltu vai piena pakas, kas noder ģimenei, bet gan

Atkritumi, kas paliks pēc mums

Konsultē Latvijas Atkritumu saimniecības asociācijas vadītāja RŪTA BENDERE.

nelielus iesaiņojumus. Tātad lielās ģimenes, kuras pērkot izvēlas lielus iesaiņojumus, dzīvo zaļāk,» piebilst speciāliste. Katrā ziņā viens no zaļā dzīvesveida pamatprincipiem ir pirkt mazāk un rūpīgi izdomāt, vai man to vajag vai nevajag. Arī Rūta Bendere saprot, ka pavisam no iepirkšanās neizbēgšim, kur nu vēl mēs, sievietes, kurām patīk sekot modei, ik sezonu mainīt apģērbu kolekciju skapi,

Izrādās, mode ir vislielākā ienaidniece zaļajam dzīvesveidam! «Nenoliedz, ka cilvēkiem iepirkšanās ir viena no baudām, bet ierosinu iepirkties citādi,» viņa iesaka. «Eiropā jaunu un gudru jauniešu vidū tagad ir iecienīti iekārtot savu dzīvi ar kvalitatīvām, ilgtermiņā lietotajām precēm. Domāju, ka tā ir vispareizākā rīcība – nopirkt kārtīgu galdu vai krēslu, traukus, ko izmantos ne tikai paši,

Ja gribi dzīvot zaļi

- Pērc mazāk!
- Neuzķeries uz atļaidēm!
- Neesi modes upure!
- Pērc lielu, nevis vairākus mazus iesaiņojumus!
- Izmanto precī vairākas reizes!
- Stikla un plastmasas taru izskalo, pirms nodod šķirotajos atkritumos!
- Nemet šķirotiem atkritumiem domātā tvertnē slapju papīru!
- Nemet savu atkritumu maisiņu būvgružu konteinerā – tie šķirojami atsevišķi!
- Atceries, ka izlietotas higiēnas preces nav šķirojamas!
- Nededzini atkritumus!

FOTO – IEVA ANDERSONE UN SHUTTERSTOCK

bet arī bērni un pat mazbērni! Šajā virzienā vajadzētu mainīt savu domāšanas veidu un iepirkšanās stilu. Otra lieta ir mode – katru gadu mainās fasons, krāsas, garums. Diemžēl iepriekšējās vasaras apģērbu nevar vilkt, jo krāsa vairs nav modē... Protams, mode krāšņo dzīvi, bet varbūt pamatlietas var mēģināt iegādāties klasiskas – tādas, kas nepakļaujas modei,

sausu, ne par slapju. Otrs – vismaz divreiz gadā (pavasara beigās un rudens sākumā) tās saturs ir jāsauc. Šajā kaudzē var likt visu, kas dabiski sadalās. Komposta kaudzē pamatā sastāvēs no nezālēm, lapām, zāles, zariņiem un neapēstās pārtikas. Ieteicams kompostēt vārtus produktus, bet var arī gadīties kāds jēlas gaļas gabaliņš. Komposta kaudzē noteikti nevajadzētu

Ja nodoms ir dzīvot zaļāk, mūsu ziņā ir apgūt arī smalko šķirošanas mākslu.

bet ir kvalitatīvas un dārgas un nav jāmaina katru sezonu. Savukārt modernajās krāsās var pieskaņot kādus aksesuārus – lakatiņu vai jostu. Labāk nepirkt lētus un ātri izmetamus apģērbus.» Rūta Bendere, kas par ekspertu strādājusi arī ANO, novērojusi: «Visā pasaulē redzama šī absurda rīcība, ka mazattīstības valstīs, kur cilvēkiem ir maz naudas un veikali ir pārplūdināti ar lētām precēm, tās tūlīt pat nonāk atkritumos.»

Ko nozīmē – tīri atkritumi?

Ja nodoms ir dzīvot zaļāk, mūsu ziņā ir apgūt arī smalko šķirošanas mākslu, citādi visi labie nolūki būs velti.

«Ja dzīvo privātmājā, kur ir dārzs, ir pavisam nepareizi savākt lapas, zarus un nezāles un melnu dūmu aizsegā dedzināt. Viss organiskais mēslojums ir barības vielas – dabā tā notiek, ka zaļo masu sadala baktērijas. Vienīgi jāpievērš uzmanība, lai baktērijām, kam ir vajadzīgs skābeklis, netrūktu gaisa mājas kompostu kaudzē. Līdz ar to jāņem vērā, ka komposta kaudzei jābūt pietiekami mitrai – ne par

likt, piemēram, mirušu dzīvnieku, izlietotu higiēnas paketi vai autiņbiksītes. Katrā ziņā pārtikas atkritumi palīdzēs baktērijām vairoties, un rezultātā šie atkritumi sadalīsies.» Rūta Bendere arī atgādina: «Lielākā daļa Latvijas lauku zemes nav tik bagāta ar barības vielām, lai varētu atļauties to nemēsot, tāpēc organiskā mēslojuma – dabiskā oglekļa un dabiskā slāpekļa – komposta nozīme uz dārza dobēm nav novērtēta.»

Svarīgi ir atkritumus vākt atsevišķi un nodot tīrus. Nelaieme tā, ka, tiklīdz bioloģiskos atkritumus saliek vienā konteinerā ar citiem sadzīves pārpalikumiem, tie tiek piesārņoti. Turklāt ne tikai tāpēc, ka pūstošie atkritumi samedsti kopā ar citiem, bet arī tāpēc, ka tie piesārņo plastmasas un jo sevišķi papīra atkritumus, kas labi uzsūc mitrumu. Pēc tam, kad šo plastmasas un papīra masu sapresē, to grūti izmantot otrreizējai pārstrādei – izmantojamās daļas nevar dabūt tīras. Ja atkritumi ir netīri, nelīdzēs atkritumu šķirošanas līnijas – papīrs, kas uzsūcis ābolu sulu vai kefiru, vairs nederēs makulatūrai.

Nededzini plastmasu!

Dedzināt vispār nevajag – ne zarus, ne lapas, ne papīru, ne plastmasu –, jo degšana palielina oglekļa dioksīda daudzumu gaisā, kas veicina klimata pārmaiņas, un tās laikā veidojas savienojumi, kas ir ļoti indīgi. Plastmasa sākotnēji nedeg, bet izkūst un piesārņo gan gaisu (noteikti tās veidi satur bīstamo hloru), gan krāns vai kamīna dūmvadu, ja to dedzina mājās. Tikpat kaitīga ir arī agrākos laikos ražota papīra dedzināšana, jo arī tā sastāvā ir hlors, kas degot rada indīgus vielu savienojumus.

Kā ir patiesībā?

Kāda jēga šķirot atkritumus, ja visus pēc tam paņem viena atkritumu savākšanas automašīna? Vai tas tieša? Atkritumu apsaimniekošanas asociācijas vadītāja Rūta Bendere piekrist, ka tā notiek, jo tas apsaimniekotājam samazina transporta izmaksas, – papīru un plastmasu drīkst likt kopā, bet ne stiklu! Stikls (tāpat kā organiskie atkritumi) vienmēr būs atsevišķā konteinerā, jo to ne uz vienas šķirošanas līnijas ar rokām atšķirot nevarēs. Šāda atkritumu savākšana raksturīga mazpilsētās, jo lielpilsētās, kur daudz atkritumu, brauc savācējmašīnas paņiram un plastmasai atsevišķi.

Kur likt kompostu, ja dzīvoju dzīvoklī?

Tāpat kā ir plastmasas, stikla un papīra atkritumu tvertnes, pastāv arī atkritumu tvertnes organiskajiem atkritumiem – tiem, kas ir dabiskas izcelsmes un pūst. Tikai jāņem vērā, ka šie konteineri jāpiepilda tikai ar tīriem pārtikas atkritumiem un jāzved biežāk nekā citi, lai pilsētas ielās nerastos nepatīkama smaka. Arī Latvijā ir teritorijas – Ķekava un Stopiņu novads –, kas, izmantojot Eiropas Savienības projektu, radīja iespēju šķirot bioloģiskos atkritumus daudzdzīvokļu namu iedzīvotājiem. Diemžēl ne visi apsaimniekotāji to uzskata par ieguvumu – šobrīd Ķekava ir atteikusies no organisko atkritumu savākšanas, taču Stopiņos tas joprojām ir iespējams. Organisko atkritumu konteineri ir arī Brocēnos, kur ar tiem aprīkotas gan pašvaldības iestādes, piemēram, skola, gan daudzdzīvokļu ēkas. Bioloģiskos atkritumus var nodot lielajās atkritumu šķirošanas vietās, kurp gan tie ir jāaizved pašam, ja nav vienošanās ar atkritumu apsaimniekotāju.

Kā Rīgā? Tas būtu iespējams, jo labs paraugs ir Tallina, kur liela daļa pilsētas apsaimniekotāju ir vienojušies par organisko atkritumu tvertnu apsaimniekošanu. Tai ir jābūt pašvaldības iniciatīvai, jo katrs iedzīvotājs neslēdz savu līgumu ar atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu, to dara pašvaldība. Ikviens pilsētnieks var izteikt savu vēlmi, lai viņa pašvaldība, izsludinot nākamo iepirkumu konkursu, ierakstītu nosacījumus prasību uzņemties šķirot arī organiskos atkritumus. Tomēr atkritumu apsaimniekošanas firmām tas nav sevišķi izdevīgi, jo palielinās transporta izmaksas. Taču pašvaldībai būtu jāstrādā savas sabiedrības, nevis apsaimniekotāju interesēs. Galvaspilsētā šobrīd ir vissliktākā situācija atkritumu šķirošanas jomā.

Atkritumi – otrreizējā izejviela

Viss, ko var izmantot kaut kā jauna ražošanai un radīšanai, taču ir vērtīgs, vai ne? Reizēm aizmirstam, ka atkritumi ir viena no vērtīgākajām izejvielām. Stikla burkas, kartona kastes,

koka mēbeles un polietilēna maisiņi – tie ir tikai daži sadzīvē lietojami «atkritumi», kurus parasti zinām, kā izmantot vairākas reizes, piemēram, ievārijuma vārišanas laikā. Bet cits iemesls, kāpēc svarīgi būt apdomīgam attiecībā pret

atkritumu radišanu, šķīrošanu un otrreizēju izmantošanu, ir tas, ka to apsaimniekošana ir ļoti dārga un kļūst vēl dārgāka. Rūta Bendere atgādina, ka no padomju laikiem esam pārman-tojuši ļoti vienkāršu atkritumu apsaimniekošanas pieredzi – visu sametam vienā konteinerā un to, kur tie nonāk pēc tam, nezīnām un negribam zināt.

Mūsdienās atkritumu pārstrādes tehnoloģijas kļuvas gan sarežģītas, gan dārgas. Lai iegūtu derīgu izejvielu – tīru mantu –, ir jāpieliek ļoti daudz pūļu, lai to attīrītu no nevajadzīgām papildu vielām un lietām. Tā kā daudzas tehnoloģijas Latvijā nemaz nav pieejamas, pasākumu sadārdzina atkritumu pārvaldīšana uz citām valstīm. Turklāt, **jo tīrāku izdodas attīrīt atkritumu, jo dārgāk tas maksās kā izejviela.** Piemēram, sajaucot dažādas plastmasas, var iegūt kurināmu, bet, ja tās izšķīro, izejvielas kļūst vērtīgākas. Tāpēc tik liela nozīme ir tam, lai ikviens jau savās mājās sašķīrotu atkritumus, – ilgtermiņā tas būs arī lētāk, jo **nešķīrotu atkritumu apsaimniekošana kļūst dārgāka jau no nākamā gada 1. janvāra, kad palielināsies dabas resursu nodoklis.** Šķīrošana arī ļauj ietaupīt uz apjomu, jo katra konteineru iztukšošanu nepieciešama retāk. Starp citu, svarīgi, lai atkritumu konteineri atrodas aiz slēgtiem vārtiem un tos var piepildīt tikai

Ieteikums

Bieži redzēts, ka greznā saldumu kaste ir trīsreiz lielāka par tām dažām konfektnēm, kas tajā atrodas. Tāpat labāk pirkt vai nu konfektes uz svāra, vai nu pilnu kasti, lai neradītu vairāk atkritumu.

tie, kas par to apsaimniekošanu ir samaksājuši.

Kā zināt, vai šķīroju pareizi

Cik zinošiem mums būtu jābūt, piemēram, šķīrojot plastmasu, – vai tam der visu veidu plastmasa, varbūt der tikai

«Ja papīrs ir netīrs, uzsūcis mitrumu ar pārtiku, nav jēgas to likt atsevišķā tvertnē.»

caurspīdīga? «Cilvēkiem par to nav jādama, šis lietas izšķīros uz šķīrošanas līnijas,» skaidro speciāliste. «Galvenais, lai teiksim, pudele būtu izskalota un no pārtikas vielām tīra, bet papīra etiķetes gan nav vajadzības kasīt nost.» Eksperte arī norāda, ka bieži apsaimniekotājs rēķinā sīki un smalki apraksta, ko kurā tvertnē drīkst mest. Nākamais solis ir pašu iedzīvotāju rīcība – viņi tiešām izpilda norādes vai ignorē tās. «Lai arī sākumā šķīrošana izklausās sarežģīta, tiklīdz to sāk darīt, ātri pierod. Ar laiku kaut ko sajaukt un izmest tur, kur nevajag, jau šķiet drusku pret-dabiski,» uzskata Rūta Bendere. Vai tiešām visu virtuvi vajadzēs pārverst par atkritumu noliktavu: atsevišķa kaste plastmasai, citas – papīram, kompostam, stiklam? Kur tad lai apgrozās tādā šaurībā? Uz to speciāliste, kuras darbavietā redzama plauktu sistēma dažādiem atkritumiem, atbild: «Bet ziemas apģērbam

Zini!

Piena, paniņu, kefīra tetrapakas pirms izmešanas rūpīgi izskalo! Nekādā ziņā konteinerā nevajag mest pilnu paku, bet gan saturu izliet izlietnē, izskalojot rūpīgi salocīt, lai iesaiņojums neradītu apjomu! Starp citu, izlietie piena produkti noderēs tām baktēri-jām, kas attīra notekūdeņus.

Vēlos šķīrot atkritumus... Rīgā!

Ziepniekkalns. Daudzdzīvokļu nami šajā mikrorajonā ir aprīkoti ar atkritumu stāvvadu, kas ir ļoti ērti, bet nedod iespēju šķīrot. Uz visu dzīvojamo masīvu pieejams viens atkritumu šķīrošanas punkts, tur var nogādāt, teiksim, papīra atkritumus. Diemžēl apsaimniekotāju vēlmi ierīkot šādas tvertnes pie katras mājas apgrūtina tas, ka cilvēki samet šķīrošanas tvertnēs arī nešķīrotus atkritumus. Ir divas galvenās problēmas:

- šķīrošanas tvertnes nav slēgtas,
- tās nav pie katras mājas.

Centrs. Izrādās, ja vēlies, lai šķīroto atkritumu tvertnes stāvētu pie tavas mājas, galvenā problēma centra iedzīvotājiem – kur atrast vietu? Ja mājas iedzīvotāji pirms tam kopsapulcē vienojušies, ka vēlas šķīrot atkritumus, pēc parakstu savākšanas raksta iesniegumu savam apsaimniekotājam – namu pārvaldei –, kas šo lūgumu tālāk adresē atkritumu apsaimniekotājam. Parasti atkritumu apsaimniekotāji ir gatavi bez maksas piegādāt trīs konteinerus – stiklam, plastmasai un papīram –, bet... ir jāatrod vieta.

Bet arī ar papīra šķīrošanu jāuzmanās – ja tas ir netīrs, uzsūcis mitrumu ar pārtiku, tad nav jēgas to likt atsevišķā tvertnē. Bet ko darīt lielveikalos, kur gandrīz katrs dārzenis liekams savā plastmasas maiņā?

Speciāliste mierina, ka pavisam bez atkritumiem neizdosies dzīvot. Viņa mēģina izmantot šos maisiņus otrreiz, ieliekot tur pēc tam kādu citu lietu, katrā ziņā uzreiz tos neizmet.

«Labāk, protams, būtu papīra maiņi, kas ir vienkāršāki un ērtāki pārstrādājami, bet tie ir dārgāki. Parasti tādus izmanto ekoveikalos produktu iesaiņošanai un nosvēšanai.» Turpretī bīstamos atkritumus, arī medikamentus, ir svarīgi nodot atsevišķi.

«**Visbiežāk ikdienā lietojamie bīstamie atkritumi ir baterijas un zāles, un jāteic, ka gandrīz visos lielveikalos var nodot atsevišķi baterijas un aptiekās – medikamentus.** Ja cilvēki to nedara, tas vienkārši ir slinkums. Savukārt lielo sadzīves tehniku, elektriskās ierīces vajadzētu pašiem aizvest uz bīstamo atkritumu savākšanas punktu, nevis atstāt uz ielas pie konteineru. Starp citu, Rīgā šie punkti ir gan pie lielajiem tirdzniecības centriem, gan elektropreču veikalos. Galu galā, ja televizoru varēja atvest no veikala, kad iegādājās, vajadzētu rast iespēju to nogādāt arī atbilstīgā atkritumu novietnē,» uzskata Rūta Bendere.

Atrodi sev tuvāko!

Lai uzzinātu, kur Latvijā var nodot šķīrotos atkritumus, skaties atkritumi.lv.

PĀRBAUDĪTS UZ SAVAS ĀDAS

Tā kā savā mājāsaimniecībā, kur dzīvojam divi pieaugušie un trīs bērni, apņēmību šķīrot un samazināt atkritumus atvieglo tas, ka dzīvojam privātmājā, nākamais mērķis ir atkritumu samazināšana, taču tas ne vienmēr tik viegli un saprotami iestāstāms bērniem. Atkritumu šķīrošanas konteineri nav tik tuvu, lai varētu aiziet kājām. Ar transportu tie viegli sasniedzami, un tajos liekam stiklu un plastmasu.

Komposts

Jau vairākus gadus pagalma teritorijā esam izvēlējušies vietu, kur izberam tikai pustošus pārtikas atkritumus. Vasarā kafijas biezums, atšķaidīts ar ūdeni, reizēm uzleju puķēm dobē. Speciālu komposta kasti neesam izveidojuši, bet tas nebūtu slikti. Šopavasara komposta kaudži pārgrābām uz citu vietu, vecajā iestādīju vasaras ķirbjus, kas, man par brīnumu, bez īpašas aprūpes aug griezdamas.

Savukārt pērnās lapas, kuru manā dārzā netrūkst, sagrābju grāvjos, kur tās mierīgi var turpināt savu dzīves ciklu. Šo lapu un zaru kompostēšanas ideju reiz ierosināja mans vīrs, uzsvērdams, ka vietās, kur gaismas trūkuma dēļ zāle tik un tā neaugs, nav vajadzības grābt lapas, – labāk lai tās veido mūžīgo lapu paklāju.

PLUSI. Pārtikas atkritumi lielā gimenē, kur visas maltītes tiek gatavotas mājās, veido ļoti lielu atkritumu daļu, tāpēc iespēja tos kompostēt manāmi samazina atkritumu kopējo daudzumu. Tā kā šajā pašā kaudzē metam arī nezāles un sīkumus žagariņus, ar tiem cenšos piesegt pārtikas atliekas, lai nesmirdētu un būtu pieklājīgāks skats. Jāpiebilst, ka jauno komposta kaudzi tišuprāt izvēlējāmies zem krūmiņa, lai tā būtu vairāk noslēpta.

MĪNUSI. Negribas tos saukt gluži par minusiem, bet gan tādas vieglas neērtības. Viena no tām – visbiežāk saimniecībā uzradušos atkritumu (dārzenu un augļu mizas, kafijas un tējas biezumi) uzkrāšana, jo ar laiku tie sāk smirdēt. Proti, var jau izveidot šiem atkritumiem nelielu tvertni uz virtuves galda, ko

katru dienu iztukšot, bet tad arī tā katru dienu rūpīgi jāizmazgā. Es šos atkritumus uzkrāju palielā bļodā un tad, kad tā pilna, iztukšoju. Reizēm vairākas reizes dienā. Pārtikas atkritumiem mūsu pilsētā nav ierīkotas tvertnes, bet iedzīvotājiem ir ierādītas vietas, kur vest lapas un zarus, taču, šķiet, reti tas dara, jo pavasaros un rudenos no kaimiņiem līdz mums tiek atpūsta nepatīkama lapu degšanas smaka.

Papīrs un kartons

Mana un vīra darba specifika dēļ papīra atkritumu mums mājās ir ļoti daudz, tāpēc galvenais noteikums – vispirms tiek aprakstītas, apzīmētas vai apskicētas abas rakstāmpapīra puses. Bērniem zīmēšanai bieži vien dodam kartonu no veciem iesaiņojumiem, kur, pat ja tas ir raibs, nereti otra puse ir izmantojama mākslai. Citiem vārdiem sakot, cenšamies *izspiest* no papīra un kartona visu. Tā kā istabā ir kamīns, ko drēgnākās dienās iekurinām omulībai, pirkumu čeki un nelieli papīri tiek izmantoti iekuram, kaut gan saprotu, ka tas nav zaļākais risinājums. Saruna ar speciālisti liks man rūpīgāk piedomāt pie papīra makulatūras uzkrāšanas, lai to nodotu.

PLUSI. Papīrs ir ļoti parocīgs otrreizējai izmantošanai – abu pušu aprakstīšanai –, bet kartons ir labs materiāls rotaļām. Protams, kartona kastēs uzglabājam, teiksim, nesezonas apavus un citas neaktuālas lietas. Papīra maisiņus cenšos neizmet, jo tie lieti noder zāļu tēju uzglabāšanai. Papīru ir vieglāk ilgstoši uzkrāt, tas nepūst un nesmird.

MĪNUSI. Pagaidām neesam izveidojuši sistēmu, kur uzkrāt makulatūru, – pie kamīna novietojam vecās avīzes, papīru, ko vairs nevar citur izmantot, tāpēc neviņus to sadedzinām, bet sistēma ir jāuzlabo. Kad papīrs ir netīrs, proti, tajā tikušas arī pārtikas pustošās vielas, tas nonāk atkritumu spainī.

Plastmasa

Plastmasu šķīrojam salīdzinoši nesen, bet, izrādās, tas nemaz

ZĀĻIE ATRADUMI

- Lai samazinātu atkritumu daudzumu, mēnešreižu laikā lietoju piltuvi un auduma biksišu ieliktni, ko iegādājos internetā (aliexpress.com vai etsy.com), bet čaklākas šūvējas tos noteikti var uzšūt pašas. **Menstruāciju piltuve** (pieejami 2 izmēri) maksā vidēji 10 eiro – tas atkarīgs no ražotāja un marketinga. **Auduma paketes** (komplektā 7 lielākas un viena neliela) maksā, sākot no 2 eiro par vienu.
- **Zobupasta Himalaya** – cenšos uzķert, kad šai zobupastai ir atlaides, cena aptuveni 5 eiro. Tā ir ar ekoserifikātu, un tās iesaiņojums ir no atjaunojamiem resursiem. Zobu suka **Humble Brush** ir mans atradums Ogres lielveikalā *Rimi* – arī ražota no atjaunojamiem resursiem, nevis plastmasas, un par katru pārdoto zobu suku tikpat liels naudas daudzums nonāk ziedoju-mos tiem, kam nepieciešama palīdzība. Cena – aptuveni 3,90 eiro.

nav grūti – galvenais atcerēties, ka visas pārtikas pudeles un trauki ir rūpīgi jāizskalo. Pēc tam saplacinā, lai neaizņem daudz vietas. Saplacinātas plastmasas pudeles gan var glabāt tvertnēs.

PLUSI. Plastmasu ir viegli uzglabāt – tā nepūst un nesmird. Reizēm jaunākais bērns pat izvelk no kastes un uzsplēd ar kādu plastmasas kluci futbolu – tā plastmasas pudele piedzīvo savu otro dzīvi kā bumba...
MĪNUSI. Protams, ja šķīrošanas konteineri būtu blakus mājai, plastmasas kalniņi nebūtu jāizņem tik daudz vietas virtuvē. Reizēm apmulstu – vai plēve arī ir plastmasa? Vai krūzīte ir no plastmasas? Protams, ir, bet šķīrojot tas piemirstas!

Stikls

Veselo stiklu – burkas, pudeles – uzkrājam citīgi jau vairāk nekā piecpadsmit gadu, kopš dzīvojam savā mājāsaimniecībā. Tās labprāt paņēmu radi laukos ievārijumu, sirupu, konservu gatavošanai. Tomēr esam sākuši arī šķīrot, jo acimredzot pieprasījums ir sarucis vai arī

patērējam vairāk produktu, kas ir stikla burkā. **PLUSI.** Stiklu ir viegli nodot otrajai dzīvei, turklāt – un tas nav mazsvarīgi – joprojām ir taras nodošanas punkti, kur par nodotām stikla pudelēm maksā. To gan nekad neesmu izmantojusi, bet vietējā lielveikalā ir šāds taras punkts.

MĪNUSI. Ļoti grūti tikt galā ar saplusušu stiklu. Uzglabājot stikla tara aizņem vairāk vietas, jo nav ne salokāma, ne saplacināma, – mēs stikla burkas sarindojam zem virtuves iekārtas.

Rakstu sērijā *Appemos dzīvot zaļāk!* žurnāliste Tina Sidoroviča nākamreiz noskaidros, kā taupīt elektrību un pārkārtot mājokli tā, lai tas būtu energoefektīvāks.

MATERIĀLS TAPIS AR LATVIJAS VIDES AIZSARDZĪBAS FONDA FINANSIĀLU ATBALSTU

